books2ebooks.eu

Hertz Alexander

Sprængte Lænker Vers og Prosa

Kbh.
1884

eBooks from your library by
eBooks on Demand

digitised by
The Royal Library

Tillykke med din eBog

Du har modtaget en eBog via **Det Kongelige Biblioteks EOD-service**.
Vi håber, du vil finde den både nyttig og let at anvende. eBogen er leveret til dig som en søgbar PDF-fil, og det giver dig nogle særlige anvendelses-muligheder.

Hvordan du bruger eBogen

Læse på din skærm

Du kan åbne og læse eBogen via din almindelige PDF-reader, der ligeledes giver dig mulighed for at bladre mellem siderne og zoome i teksten.

Udskrive på din printer

Du kan skrive hele – eller enkelte sider af - eBogen ud på din egen printer.

Gemme på din computer

Du kan let gemme eBogen på din private computer, USB-nøgle eller diskette.

Søge tekst

Du kan søge efter ord, dele af ord eller hele sætninger, i eBogen ved at bruge PDF-Reader'ens indbyggede søgefacilitet. Denne finder du ved at klikke på ikonet "Search" , eller trykke på tastaturknapperne [Ctrl+f].

Kopiere og genbruge tekst

Du kan kopiere tekst fra eBogen ved at klikke på ikonet "Select toolbar" , indramme den tekst, du ønsker kopieret og trykke på tastaturknapperne [Ctrl+c]. Du indsætter teksten, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Kopiere og genbruge billeder

Du kan kopiere billeder fra eBogen ved at klikke på ikonet "Snapshot Tool" og indramme billedet, du ønsker kopieret. Du indsætter billedet, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Betingelser for brug

Bruger du eBøger fra Det Kongelige Biblioteks EOD-service accepterer du samtidig de betingelser, der knytter sig til brugen af disse pdf-filer. Den vigtigste af disse betingelser er, at du kun må anvende eBøgerne til personlig ikke-kommerciel brug.
Læs alle betingelserne på http://books2ebooks.eu/odm/html/kb/da/agb.html

Sprœngte Lœnker.

SPRÆNGTE LÆNKER.

Vers og Prosa

af

Alexander Herz.

København.

I Kommission hos **E. L. Thaarup.**

1884.

Rettelser:

Pag. 31, Linie 5 fra oven: Indre¡ Læs: Indre!
„ 44, (Personlisten): Emma Helms, 14 Aar. Læs: Emma Helms, **15 Aar.**
„ 49, Linie 8 fra neden: de Læs: **De**
„ 56, Linie 8 fra neden: der et noget, Læs: der **er** noget,

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Motto: Der Mensch ist frei geschaffen, ist frei.
Und würd' er in Ketten geboren,
Lasst euch nicht irren des Pöbels Geschrei,
Nicht den Missbrauch rasender Thoren!
Vor dem Sklaven, wenn er die Kette bricht,
Vor dem freien Menschen erzittert nicht!

Schiller.

Sprængte

Lænker.

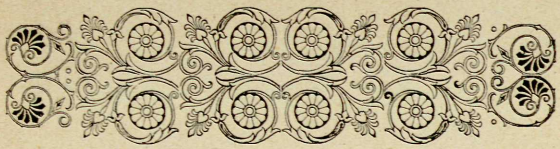

Ouverture.

De knuger og tynger med Centnervægt,
de gamle, rustne, blytunge Lænker,
smedet paa Traditionens Ambolt,
gaaet i Arv fra Slægt og til Slægt,
hærdet i Tidernes gloende Ovn,
hamret til Hjærne og Hjærte
med jærnhaarde Spigre.
Som Kentavren til Hesten
er vi vokset og bleven til ét med Lænken:
— Derfra Smerten, naar de sønderbrydes,
derfra Kampen for de gamle Lænker,
som har knyttet mangen kær Erindring.
— Den, der Lænken frejdig sprænge mægter,
han er Helt som hver en Trosforfægter,
kaldes han endogsaa — Gudsfornægter!

Prolog.

Ja, jeg erklærer Jer alle Krig,
Jer, den bornerede Spidsborgerklikke,
Jer, der forpester som raadne Lig,
man har ladet for længe ligge,
Jer, der roder i Løgnens Morads,
snærrer ad hver en fornuftig Mening,
som ej kommer Jer rigtig tilpas,
Jer, med den dyriske Hjærneforstening,
Jer, der i alting er inkonsekvent,
kun konsekvent i Inkonsekvensen,
Jer, der forlængst burde være sendt
skaanselsløst ud over Samfundsgrænsen,
ja, Jer Dage skal nu være talt,
og Jer Regeringstid nu være ude. —
Her maa der gaas tilværks radikalt
mod denne Samfundets Kræftbyldsknude!

Vore Aner.

Jo, det er rigtig et herligt Kuld
I gamle velsignede Fædre har kastet!
For alle Jer Synders Mangfoldighed
har I uden Advis vor Konto belastet.

I snusfornuftige, pæne Mænd,
I fik nok alle Jer Lyster stillet!
I svired' og nød og leved' stort
— og vi unge maa nu betale Gildet!

Jo vi kan med Stolthed paa Anerne sé,
disse loyale, idéforladte!
Lad os søge at bøde paa Fædrenes Brist
— hvad der skorter paa Evne, maa Viljen erstatte.

Jacta est alea!

Sé, hér er Grænsen, ej en Fodsbred længer,
her Rubikon, det skæbnesvangre Vand,
enhver, der dristig over det sig trænger,
er ingen patriotisk Borgermand:
Naar blot Du ud paa Broens Bjælker træder,
man fluks erklærer Dig for Landsforræder!

Hér gaar det i den gode, gamle Gænge:
naar blot Du kryber, har Du intet Savn,
Din Frihed? ja! den sælger Du for Penge,
Selvstændighed? Du kender kun af Navn,
skrab ud og buk og slik til alle Sider,
loyalt Du ender som en agtet Ridder!

Men hist paa Rubikons den anden Side
er ingen Rangs- og Kors- og Titlers-Bod,
dér gælder det: med lige Vaaben stride;
ti dér er rig og fattig lige god.
Hvo følger mig i Kamp for Lysets Gerning?
Jeg staar paa Broen -- kastet er
min Tærning!

Der kommer en Dag —

Der kommer en Dag, vi skal hævne det svart,
hver en blodig Tort, vi har døjet!
Taarernes Tal har vi trolig bevar't,
Renternes Rente har Gælden forhøjet.
Nu er vor Debetside for fuld;
men Taarer kan ikke betales med Guld!

Vor Status, den har vi nu sammentalt,
Debitor! síg, kan Du klare
alle de kost'lige Perler, der faldt,
alle de Taarer, saa dyrebare?
Vi fordrer hver eneste én, vi gav bort!
Hér, Debitor, gælder der ingen Akkord!

Fattigmands Vise.

De svælger deroppe i Silke og Guld,
og intet i Verden de savne,
i bare Champagne kan de drikke sig fuld,
og de dejligste Kvinder kan de favne,
for Mønten sig aabner den hvideste Barm,
og det skjulteste skjulte sig blotter;
mens paa Fattigmand skriger hver eneste Tarm,
— Rigmand i Vellyst sig gotter!
— men der kommer en Dag . . . !

Sé, Fattigmand ligger paa Straa og paa Halm
om Vintren, naar Sneen den fyger,
i Stuen er Luften forfærdelig kvalm,
og Kakkelovnen stinkende ryger,

og Ungerne skriger paa Drikke og Mad:
vi har knapt til det tørreste tørre!
Saa maa de mades med Storborger-Had.
— Ungerne, de bliver større —
Og der kommer en Dag . . . !

Enten — Eller.

Daarer, som med teatralske Ord
og laante Fraser lange Taler holde,
„at vil vi værne om vor Fædrejord,
„da maa vi rejse kæmpestærke Volde“.

O Landets vise Fædre! I, der sér
de Fjender draussen fra, som vi ej ane',
sér I da ej, her staar en mandsstærk Hær
med Liv og Død som Løsnet paa sin Fane?

Det er ej Lyst til Ære eller Magt,
ej heller Vinding, der har blæst i Luren,
men Retten til at leve, der blev lagt
i selv den mindste Skabning af Naturen!

Ved Retten, der blev snedig os formént,
ved Hungerkuren er vi bleven hærdet,
dér har vor Værnepligt vi grundig tjent,
dér læres bedst, hvordan man bruger Sværdet!

Sé: Hæren staar i sluttet Række, stærk!
end kunne ved Forlig I Kampen hindre!
Hværv den, den er det bedste Fæstningsværk
Med svære, faste Mure i sit Indre!

En Bøn.

Kun én Bøn jeg, Guder! sender
Eder i Olympen hist:
Lad mig dø som Æreskænder,
Skurk og Røver, Ateist,
som hvad andet „pænt“ der haves,
findes eller tænkes kan
— Ikkun lad mig ej begraves
Som en agtet Borgermand!

Kong „Hensyn".

Ja, det er evig og altid kun Hensyn,
stadige Hensyn, der dræber vort Jeg,
selv om vi søger at undgaa dets Gensyn,
saa véd det dog snedig at bane sig Vej.

„Kræfterne skulde vi lægge for Dagen,
„bane os Vej gennem Krat, gennem Tjørn,
„ofre os helt og holdent for Sagen — —
„ — — Men man maa ta' Hensyn til Kone og Børn!"

„Gærne vi vilde Jer vise Kuløren,
„at der er Ting, som vi ej synes om,
„Institutioner, der burde paa Døren — —
„ — — Men man maa ta' Hensyn til Publikums Dom!"

„Jeg er nu ærlig, oprigtig som nogen,
„hader at drive et falskeligt Spil — —
„ — — Ja, men sé, der er nu Skattebogen —
„ — — Den maa man da virk'lig ta' Hensyn til!"

„Jeg finder, Humbug er Stats-Religionen,
„afskyr endog Kleresiets Krapyl; — —
„ — — Men sé, i Kirke gaar Folk, der gi'r Tonen
„ — — Man maa jo ta' Hensyn for saadannes Skyld."

„Vil man befri sig for Hensynets Lænker,
„kommer man stadig i Hensynskonflikt!
„Mangel paa Hensyn, det Hensynet krænker
— — Man maa jo ogsaa ta' Hensyn til sligt!"

Hensyn! Du Enevældskonge paa Tronen,
under Dit Scepter er hver en Nation,
evig Du bære vil Purpur og Kronen;
for Du skal nok hindre al Revolution!

Og naar nu, Hensyn, jeg slutter med Digtet,
er det Dit Magtbud, der byder det: víd,
at jeg omsider mig føler forpligtet
at tage Hensyn — til Læserens Tid!

Hs. Majestæt Kongen paa Kylams
allernaadigste Tilstaaelse meddeles her aller-underdanigst.

Motto: Qui naquit dans la pourpre en est rarement digne.
Voltaire.

„Ak! hva' ska' Jeg gøre, Jeg stakkels Mand!
„Hva' er'et, kære Folk, I begære?
„At Jeg skal holde Styr paa Jert Land!
„Det loved' Jeg aldrig, ved min kongelige Ære!
„Hvermand ka' vælge det Haandværk frit,
„som, han mener, bedst vil ham baade;
„men betænk dog, at Jeg ka' ikke vælge Mit:
„Jeg er Konge af „Guds Naade"!
„Ja! det er Vorherre, der gi'er Mig Kræfter,

„og hvis det gaar galt, er Skylden ej Min;
„Jeg tilstaar s'mænd ærlig, Jeg har aldrig lagt
Mig efter
„at sættes i Regeringssystemet ind.
„Jeg lever i en stadig Angst og finder tit,
„Jeg er daarligere stillet end Borger og adelig
„fra den Dag, man opfandt det ækle Dynamit,
„som siges at være meget skadelig!

Den faldefærdige Bygning.

Motto: Vivos voco.
Fulgura frango.

Saa, Kammerater, nu rask til Værket!
Af Had hvert Hammerslag bliver forstærket!
Grunden er raadden, smulret og blød,
— Sé nu jeg retter det første Stød!
Det regner og hagler med Splinter og Brokker,
det lugter og stinker som bare Pokker,
for Aarhundreders Last og korrumperte Liv
har den gamle Bygning været Arkiv.

Øverst, den fine og herskende Slægt,
der svælger i Rusen og Glæden,
den tynger og knuger med Centnervægt
paa de fattige Stakler, der bor underneden.
— De fattige Stakler, den pjaltede Trup,
der forhaanet og kuet maa tigge sig frem,
— den rige er rig kun i Kraft af dem,
han har vidst ved et snedigt Statsmandskup
at berøve dem alting, Rub og Stub,
at exploitere Naturens Ernærings-Kilde,
der skulde rinde for alle, aarle og silde.
Vi er alle legitime Børn af Naturen.
— Nu et kraftigt Stød mod Muren!
Det knager
og brager
og ryster og vakler,
det ryger
og fyger
i hvirvlende Hast!
Den sindrigste Bygmester gjorde Mirakler,

hvis han fik Murene til at staa fast:
ti vi, til den vordende Slægts Betrygning,
giver vor strængeste Lovbefaling:
At denne snævre, befængte Bygning
ned skal brydes — uden Forhaling!
Lad de fine kun finde, det er vederstyggeligt,
for de bor saa dejlig i Ro og i Fred!
Vi véd nok, det er ikke meget opbyggeligt
at rive det traditionelle ned;
men ét er vort Løsen, og det hylder vi alle:
Før det ny kan knejse, det gamle maa falde!

Frihedens Adepter.

Der er en løjerlig Strid i Gemytterne,
sikken en Gæring og Hurlumhej!
Alle, der forhen beskedent holdt Bøtterne,
ta'r nu af alle Kræfter paa Vej;
har man blot lært et halvt Dusin Fraser
om Økonomi og om Statistik,
— selv om Forstanden kun hænger i Laser —
præker man offenlig om Politik.
Sikken en Sammenstimlen paa Møderne
af en tankeløs, maabende Hob,
sikken en Harken og Trampen med Fødderne,
øredøvende Bifaldsraab,
blot fordi der fra Talernes Række
lyder en Frase „för tillfället“ skabt,

der med rungende Patos kan vække
Mængden, der sidder i Gaben fortabt!
— Det er kun Fernis, det med Partierne,
Frihedstrangen — et paaklistret Lag,
mærker de først, det vil gaa dem som Bierne,
naar de forsvarer den „hellige“ Sag,
at det for Alvor er Livet det gælder,
Løsnet maa være et: „Enten-Eller“,
mærker de først, det er saadan fat,
siger de Friheds-„Kampen“: „Go'nat!“

Det er smukt nok —

Det er smukt nok med denne Forsoningens Aand,
disse milde og bløde Toner,
— Men jeg kysser ikke den tugtende Haand,
kun Hævnen Forsmædelsen soner:
De ska' ha' Knut . . . !

Jeg er ej som den svalende Vaarvind, der mild
i ømme Akkorder hvisker!
Nej! Jeg er den bidende Nordenvind, vild:
Jeg pisker, jeg pisker, jeg pisker.
De ska' ha' Knut . . . !

Jeg vil vælte det allertungeste Læs,
naar min Styrke og Kraft jeg samler!
Sé, saa er jeg først i mit rigtige Es,
naar alting omkring mig det ramler!
De ska' ha' Knut . . . !

Kulturens Velsignelse.

Motto: „Tilflugt til Sundhed, Tilflugt til Naturen!“
Holger Drachmann.

Devkalion, der af Naturens Bryst
fremavled' Mennesket, fik én Gang Lyst
at sé, om han da ogsaa havde skabt
en Slægt, saa stærk, at den trods Tidens Rinden,
ja, trods Aartusinder ej havde tabt
det Guddomspræg, han Manden gav og Kvinden. —
Saa steg Devkalion paa Jorden ned:
højbrystet, skulderbred, atletisk,

en imponerende Gigant, der skred
ad Landevejen, rank og majestætisk.
Han kom til Byen først ved Aftenstid;
forbavset sér han paa den travle Vrimmel,
den underlige Bølgen-hid-og-did,
hvor over hvælved' sig den dunkle Himmel.
Saa ussel syntes ham den hele Flok,
ham, Kæmpen mellem lutter bitte Gnomer,
et Pust af ham, det maatte være nok
at splitte Skaren som en Hob Atomer!
Først møder Kvinden han, saa fin, saa sart —
forbavset stanser han i stum Fortabning,
forgæves grunder han, til hvilken Art
han regne skal den løjerlige Skabning.
Promethevs' Søn forundret spørger hende,
hvad hun dog er — den løjerlige Ting,
hun svarer ham: „Jeg er en ærbar Kvinde,"
og „Kvinden" gør fortørnet rask omkring.
Det skulde altsaa være den Mandinde,
som herlig i en inspireret Stund

i Tidens Morgengry han fik i Sinde
at vække af et intets dybe Blund:
Hér stod jo foran ham et Vrængebilled'
af det, han én Gang herlig havde skabt,
ej noget Træk af det, han havde villet —
hvert Spor af Urnaturens Præg var tabt;
ti for ham stod et kunstigt Mosaik
af lutter Surrogater for Figuren;
for paa den flade Bag at sætte Skik
Tournuren lumsk maskerede Naturen,
dæmonisk Attraa var i hvert et Blik,
som Guden gennem Marv og Knokler gik:
„Ved Parcerne! Hvor maa mig Sorgen knuge!
„Den nye Slægt, skal hun da føde den?
„Af hendes slunkne Bryst den Marv skal suge,
„at den en anden avle kan igen!
„Hvor kan hun det? Natur maa sig oprøre,
„Naturen væmmes ved sit eget Kød,
„en marvfuld Slægt maa komme, der kan føre
„den faldne til Naturens Moderskød!

„Til Kvinden, der er sund og ufordærvet,
„for hvem „Kultur“ er fremmed, selv af Navn,
„til hende overgiver jeg nu Hværvet:
„En Slægt at skabe af Naturens Favn!“
— Stræng som en Dommer staar Devkalion dér:
Dødsdømt han Slægten sér paa Afgrundsranden;
han véd Naturens Lov. — Men mon han sér,
at der er ikke heller stort ved — Manden!

?!

Nu skiller mig fra Graven kun et Hegn,
et Hegn, som Dødens Lé om lidt vil splintre,
da faar jeg Svar paa dette Spørgsmaalstegn,
som Livets Kærne gæmmer i sit Indre!

I siger: „Livet er en flygtig Drøm!“
Kan man i Drømme faa saa dybe Vunder,
i Kampen mod den stride Hvirvelstrøm,
at Selvets stolte Sejler ej gaar under?

Nej; Livet er en „følt“ og „vaaget“ Tid,
et Fletværk kun af lutter Kval og Kummer,
en Arbejdsdag saa rig paa Slæb og Slid,
den kræver Evighedens Nat til Slummer!

Du præker Præst om evig Blomsterflor,
som vi forklared' skal i Møde ile
— Jeg ønsker kun tre Alen simpel Jord,
hvor jeg i intets dybe Fred kan hvile!

Livet.

Kun Sorg og Kval, Elendighed og Kummer
— Her har Du næsten alt, hvad Livet rummer.

Du Livets Glæder altfor dyrt betaler:
Hver Nyden købes kun med Sorgens Kvaler.

Har Du i Elskovs-Vellyst hen Dig givet,
Du avler alle Kvalers Spire: Livet!

Bekendelse.

Jeg har kæmpet og lidt for Hjærternes Sag,
jeg har ventet og ventet Befrielsens Dag.

Jeg har tro't, paa Aartusinders blinde Famlen,
bli'r Facit vel næppe en Sammenramlen,

Jeg har tro't paa Menneske-Aandens Sejr,
selv da Pesten rasede vildt i vor Lejr,

selv midt i den værste Kugleregn,
da intet røbede Sejrens Tegn,

selv paa Valen blandt sønderlemmede Døde
har jeg tro't paa den gyldne Morgenrøde.

Det var Ungdomsbegejstringens Brusen, der lokked'
— Ald'ren har Troens Kavkasus rokket!

Jeg har sét for meget i Fugleperspektivet,
jeg har lært for meget at kende af Livet.

Jeg har sét, at de helligste Følelsers Baand
kun er knyttet af Egoismens beregnende Haand.

Ja, jeg har sét, Egoismen er Livsparolen
— Hvem har Mod til at vente paa Nytidssolen?

Kupido

i

Lænker.

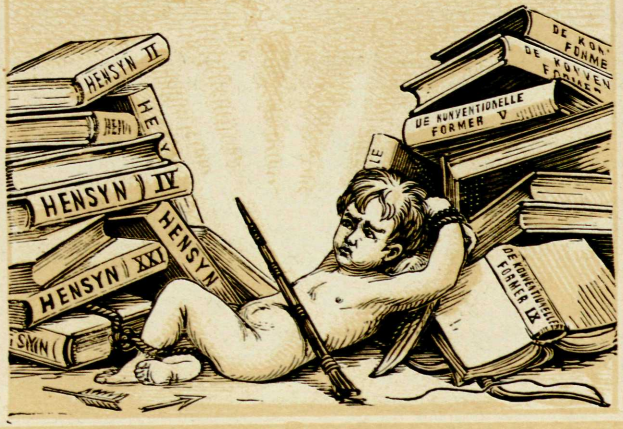
HENSYN II
HENSYN IV
HENSYN XXI
HENSYN
DE KONVENTIONELLE FORMER V
DE KONVENTIONELLE FORMER IX

Motto:

Förlofvad gick Adam i lustgården grön,
Bredvid honom Eva den väna.
Det par var så kärligt, den park var så skön,
Och Herranom skulle de tjena.

De kysstes, de smektes i oskyldig ro,
Anståndigt gick allting till väga.
De svuro för stjernor och måne sin tro,
Som ännu förlofvade pläga.

Den näktergal spelar i palmernas topp,
Den vårvind far sval öfver näset,
Och fjärlarna domna på rosornas knopp,
Och dufvorna kyssas i gräset.

Och nejden var enslig och natten kom på,
Den älskande barm börjar svälla,
Den vägrade frukten han lockade så —
De föllo, de syndiga sälla.

„Skandalen är arg, — konsistorium skrek —
Den fallna till äkta kan tage!“
Och straxt sändes ut för att sluta den lek
En engel med kappa och krage.

Och nu blef det lysning och vigsel utaf
Och bröllop på vanliga viset;
Men se'n svängde engeln sin flammande staf
Och körde dem ur paradiset.

Och sörjande drogo de, herre och fru,
I äktenskaps-öcknen att vandra:
En kyss sände de emot Eden ännu,
Men kysste ej mera hvarandra.

Trolofvade jungfru, trolofvade sven,
Till brudstolen skynden så varligt!
Förlofningens Eden ej öppnas igen,
Och fallet, det sköna, är farligt.

Tegnér: Förlofvade och Gifta.

Drømmen.

Ih! hvorfor saa morgengnaven!
Du er helt fortumlet Ven!
skyl nu Kaffen ned i Maven,
at Du kommer Dig igen;
men jeg bliver næsten bange — —
„Jeg har drømt“! Jeg troer bestemt:
at Du læste mine Sange
— det var virk'lig meget slemt!
„Meget værre!“ Dog vel ikke
bleven skudt af et Par Blikke,
og tilfældigvis hun skulde
da vel ej ha' vist Dig Kulde?
„Meget værre!“ Maaske skælvet
ved at sé i hede Helved'

Dig som Synder blive stegt;
ja, om nok saa stor Respekt
jeg til Dig som Kunstner bær',
tror jeg dog, Du havner dér — —
„Om Du alle Kvaler tømte“ — — —
Naa, til Sagen, kære, skrift!
„Skælv og bæv da, vìd jeg drømte,
„drømte — — jeg var bleven gift!“ —

For silde!

Epigrammatisk Proverbe.

Personerne:

Emma Helms, 14 Aar.

Stationsforvalteren, 30 Aar.

1ste Scene.

1ste og 2den Klasses Ventesal paa en Banegaard i en Provinsby. Gennem en aabenstaaende Glasdør i Baggrunden ses Toget, der just sætter sig i Bevægelse, da Emma Helms kommer løbende ind fra Sidedøren og styrter ud paa Perronen, idet Toget glider forbi.

Hun:

Aa! nu kan jeg ikke mér! Aa! puh! hvor jeg har løbet! Ja, men det er skam ogsaa forfærdeligt! — — —
(løber urolig frem og tilbage i Ventesalen.)
Naa! det bliver saamænd et rart Bryllup, jeg kommer til. Ja, men nu ogsaa at tænke sig, rejse 20 Mil — køre hele den udslagne Nat og saa, bardovs! maa jeg blive liggende én Mil — tænk kun

én eneste Mil borte fra det hele, bare fordi jeg er kommen for silde! (sætter sig paa Bænken i Ventesalen.)
Den søde Laura! nu har hun faaet sin Mand. Nu maa hun ikke længer kokettere. — Mine Herrer! ingen Kuren mér, for nu er hun Frue.

2den Scene.

(Til Stationsforvalteren, der kommer fra Perronen og vil gaa ud til venstre.)
Aa, Goddag! med Forlov og spørge, naar gaar det næste Tog?

Han:

Om fem og tyve Minutter, Frøken. De er formodenlig kommen for silde?

Hun:

Ja, desværre! Saa kan jeg vel nok vente her?

Han:

Ja, med Fornøjelse. Bare Tiden ikke falder Dem for lang. Da Assistenten idag er jourhavende, har jeg lidt Tid tilovers, saa hvis De tillader det, skal jeg gærne forsøge paa at holde Dem lidt med Selskab. (Idet han maaler hende med Öjnene) Er De nu slet ikke bange for at være kommen ganske alene ud i den vide, vide Verden? (han sætter sig paa en Stol ligeoverfor hende. Pavse. Han tager flere Gange Tilløb til at ville tale, men standser; det samme iagttages hos hende.)

Han:

Det er saa vanskeligt at faa en Samtale i Gang, naar man ikke har Fornøjelsen nærmere at kende den, man taler med.

Hun:

Aa! med mig kan man saamænd tale, om hvad det skal være, bare det er morsomt. Jeg skal sige Dem, jeg er inde i alt muligt. Naa, saa De er vel Stationsforvalter?

Han:

Ja!

Hun:

(Tager fat i en Fløjte som han bærer i en lille Kæde, der er befæstet i Knaphullet, og fløjter.)

Det maa for Resten være rigtig forfærdelig morsomt saadan som De — De er jo førstkommanderende her paa Pladsen, alle maa lystre Dem, — De fløjter — hele Toget sætter sig i Bevægelse — uh, det var rigtig stygt af Dem, at De før fløjtede — havde De bare ventet et lille bitte Øjeblik til, saa var jeg kommen med. . . .

Han:

Og jeg gaaet glip af Deres behagelige Selskab

Hun:

(Uden at lade sig afbryde af hans Kompliment)

— — saa havde jeg allerede været dér, og om en halv Time havde jeg staaet paa Kirkegulvet.

Han:

(Spøgende)

Skulde de maaske have Bryllup?

Hun:

Nej! men min Veninde, Laura Hagens. Det er nu for Resten saadan en sød Pige — 16 Aar gammel. Det var min allerbedste Veninde — ja jeg siger var, for nu, da hun er bleven gift — aa Gud! — saa faar hun saa meget

andet at tænke paa, at hun ikke ofrer mig, en lille Proprietærs Datter en eneste Tanke. Hvor det for Resten maa være yndigt saadan at faa, at eje, at besidde, at vide, man har et Væsen, der er ens eget, som man kan tumle med, som man vil, hvor det maa være dejligt! hva'?

Han:

Ja, dejligt!

Hun:

Og det allermorsomste er den Maade, hun har faaet ham paa. Nu skal De høre: Hendes Fa'r afgjorde det hele — uden at hun vidste noget af det, hun havde ikke selv den allerbitterste Ulejlighed med det. Hun havde aldrig i sit Liv sét ham før — men Kærligheden kommer jo ogsaa — det

véd De jo nok — ganske pludselig (rødmende) ja, jeg véd det ikke. Naa — saa blev de forlovede. Hun gør nu for Resten et rigtig, rigtig udmærket Parti, for han har en meget stor Gaard paa 200 Tdr. Land — han holder Ridehest — tænk Dem Ridehest, og hun er nu for Resten meget smukkere end han. Naa, han er nu ogsaa saadan lidt ældre — 43 Aar. Nu i Dag har de Bryllup — og saa kommer jeg, hendes allerbedste Veninde for silde. De kan saamænd tro, det er haardt — ak ja — Livet er dog fuldt af Skuffelser.

Han:

Tror De nu ogsaa, den lille Amor har haft en Finger med i Spillet dér?

Hun:

Ja naturligvis — hvem ellers? Hvor

kan De da spørge saa — ja, jeg mener virkelig — saa enfoldig?

Han:

Maa jeg gøre Dem et temmelig indiskret Spørgsmaal? (da hun nikker) Har De nogensinde været forelsket?

Hun:

Forelsket — nej! Jeg er jo ogsaa saa ung endnu. Men der er saamænd mange, der har været forelsket i mig. Saadan om Sommeren, naar der kommer Besøg af Studenter paa Gaarden, saa ender det altid med, at de lige rent ud frir til mig. Det hedder altid: „Gud Frøken, hvor De er sød, hvor De er smuk“ — og selv om jeg har den allergrimmeste Kjole paa — saa hedder det altid: „Gud sikken dejlig Kjole! hvor den dog sidder mageløst“, og saa — kommer

Frieriet: „Min smukke Frøken! jeg tilbeder Dem — jeg elsker Dem af hele min Sjæl“ — — (Giver sig til at lé) Aa! det er saa morsomt!

Han:

Tror De nu ogsaa, at saadant et Ægteskab bliver lykkeligt?

Hun:

Med mig?

Han:

Nej! Frøken Hagens'?

Hun:

Ja naturligvis! hvorfor skulde det dog ikke blive lykkeligt? Men det er nu for Resten noget, jeg ikke forstaar mig paa. — —

Hør! her maa i Grunden være kedeligt, hva?

Han:

Saa-aa, synes De det? Aa — det gør mig virkelig ondt, at jeg keder Dem, men — —

Hun:

Nej, det var ikke det, jeg mente — nej, jeg mente saadan Dag ud og Dag ind at være her — det maa dog være énsformigt.

Han:

Aa nej! Ser De, en Banegaard er en Verden en miniature: Man mødes, man skilles, man glæder sig ved Ankomsten, græder ved Afrejsen. — Apropos, Ægteskabet, det ligner for Resten saadant et Tog.

Hun:

Saa! hvordan det?

Han:

Man sværmer, det vil sige, man har Lyst til at rejse, — man forlover sig, det vil sige, man løser Billet.

Hun:

Hvad koster den?

Han:

Mange Gange mér end den er værd, og man kommer kun sjælden til at køre i 1ste Klasse — den koster én ens Frihed! Naa, der ringes — der lyses, — man stiger ind — Bryllupsdagen, — der fløjtes — man vies — Toget sætter sig i Bevægelse og bruser afsted. Man har givet meget for Billetten — det er ogsaa en Rundrejsebillet paa Livstid. Undertiden sker der voldsomme Sammenstød — men, da Toget jo er i Gang, kan man ikke komme ud, for der gaar et Rygte om,

at det skal sé meget farligt ud at springe ud af Toget — maaske det dog i Virkeligheden ikke turde være saa farligt, som man gør det til. Men sandt er det, man bliver voldsom øm i hele Kroppen og rystet og skumplet af den lange Kørsel. — Og hvad der er det allerværste — man kommer sjælden med det rigtige Tog.

Tror De nu ogsaa Frk. Hagens er kommen rigtig godt op at køre? tror De, hun er kommen med det rigtige Tog? Nej, ser De, der et noget, som kaldes for Extratog. De staar ikke paa den almindelige Køreplan, de maa bestilles og betales — i dyre Domme. — Naa! ja, i Begyndelsen bruser et saadant Extratog ogsaa afsted, der er Fyr paa Maskinen, men efterhaanden som Ilden tager af, saa sagtnes Farten, maaske det gaar

saa langsomt, at der kan stige andre rejsende med ind i Toget. — — — Sér De, der er nu tre Grunde, hvorfor Damerne rejser: De har Lyst til at rejse, det er den første Grund — den anden, fordi det er paa Mode og hører med til bon-ton, og endelig den tredje — for at ærgre — de kære Veninder. Rejser man af den sidste Grund, for at ærgre de kære Veninder, saa springer man op i det første det bedste Tog uden saa meget som at spørge, hvorhen det kører — bare det sér lidt pænt ud!

Hun:

Nej — De er virkelig morsom! Hør sig mig, tror De da slet ikke, at to, der elsker hinanden rigtig højt, kan faa hinanden?

Han:

Aa! jo! det hænder jo undertiden; men den lange Sammenkørsel trætter dog, Rejseselskabet bliver for énsformigt — man trænger til Afveksling. Trøst De Dem med, at De kun er kommen „for silde“ til at bringe Deres Veninde til Toget, det havde været værre, hvis De selv var kommen „for silde“. Det er i Grunden et fælt Ord dette „for silde“, det har gjort mér Skade i Verden end alle gamle Jomfruer og Tanter tilsammen, og det vil dog virkelig sige meget. Disse tre Stavelser for sil-de, de forfølger én overalt og kommer én undertiden slemt i Vejen, og det, naar man mindst aner det.

Hun:

Nu fortryder jeg skam ikke, jeg er kommen for silde.

Han:

Saa har Skæbnen været Dem mere gunstig end os andre dødelige. Søger man en Ansættelse — ja i den Kasus har Frøkenen naturligvis ikke været — saa møder man for det meste dette lille Ord „for silde“. Man forelsker sig — dødelig — frier — Toget er kørt — for silde. De sidste to Stavelser kan endda gaa an, „silde“ — der er dog Haab endnu — men kommer Ordet ubarmhjærtig i sin fulde Størrelse, uh!

Hun:

De er Filosof, hva'? Sikken højtidelig Mine De sætter op! Ja, i mange Ting kan De nu for Resten have Ret.

Hør, De er vist en rigtig Fruentimmerhader, hva'?

Han:

Ja, oprigtig talt, jeg afskyr den kvindelige Natur...

Hun:

Fy dog!

Han:

...men føler mig tiltrukken af den naturlige Kvinde.

Hun:

De er virkelig et interessant Menneske. Ja, det er De. Der er aldrig før nogen der har talt om saadant noget til mig. Sé, éns Veninder, ja, dem kan man nu ikke lære meget af. Det er ikke for det, vi snakker saamænd om alt muligt. Jeg er nu heller ikke saa tosset endda — næ, jeg har læst en Del — hvad var det

nu for en Bog, jeg læste, og som gjorde saadant et voldsomt Indtryk paa mig, naaaa, det var om hende, den søde Nora. Uh, det var dog en ækel én, denne Helmer! Ja det maa jeg rigtignok sige: Kvindens Stilling i Samfundet — den er slet ikke, som den skulde være. Vi Kvinder vil nok have, at Herrerne saadan skal være galante, vise os smaa Opmærksomheder, gøre Kur til os og saadan noget, ... Men nu f. Ex. Herrerne — de kan jo fri li'saa tidt, det skal være. Hvorfor maa vi da ikke ogsaa gøre det?

Ja, De maa ikke le af mig — men De indgyder mig saadan en Tillid, jeg véd ikke — De er ikke som de andre.

(Under denne Replik er Toget kørt ind paa Perronen, og der har af og til været Folk i Ventesalen; medens efterfølgende Replikker veksles er Stationsforvalteren og Frøken Helms alene.)

Han:

Tror De da, hvis Kvinderne friede, at saa kom de med det rigtige Tog?

Hun:

Ja, det tror jeg rigtignok — ja, hvad mig angaar — jeg skulde nok faa den rigtige.

Han: (for sig selv.)

Stakkels Barn!

Hun:

Hvis jeg var Laura Hagens — Ja, jeg mener, hvis Laura havde kendt Dem for to Aar siden — —

Han:

Hm!

Hun:

Saa tror jeg skam ikke — (Toget fløjter og kører langsomt bort) hun havde haft Bryllup med ham idag.

Han:

Med Eftertryk, idet han sér paa sin Forlovelsesring, som hun først opdager nu.

For silde! Toget er atter kørt!

(Hun løber ud paa Perronen, mens Toget glider forbi.)

(Tæppet falder hurtig.)

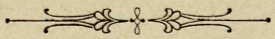

Elskov og Ægteskab.

I.

Du bøjed', elskte! Dig for mine Bønners
saa taare- og saa længsels-fulde Blik,
skønt nødig, skænked' Du mig Dine Ynders
berusende og nektarsøde Drik.

Du frejdig trodsed' Samfundstraditionen,
foragtede at gaa i Mængdens Spor:
Ti offervillig rakte Du mig Kronen
for alle Nydelser paa denne Jord!

Men da den sorte hist i Kirken ikke
beseglet havde fromt vor Elskovspagt,
og da Du havde brudt med Vanens Skikke,
— Dit Offer mødte man kun med Foragt!

Fordi Du Elskovs evigfrie Aand
ej havde kvalt i Statens Kirke inde
med Ægteskabets moderiske Baand,
man brændemærkte Dig: „En falden Kvinde!“

Og hvem er „man“, der frækt har løftet Haand
og sat paa Dig „en falden Kvindes“ Stempel?
Et Samfund, trællende for „Hensyns“-Aand,
der styrtet har i Grus sit Elskovstempel!

II.

Jeg skulde kunne tvinge mig indenfor Ægteskabets
Skranker,
faa Koncession til at elske den, jeg vil,
vide, at mit Hjærte lovmæssigt banker,
gløder af en lovlig Elskovsild,
vide, naar jeg favnende kryster,
er hun juridisk- forpligtet til at favne igen,
selv om intet Favntag hende lyster:

For ellers kan jeg gaa til Præsidenten hen!
Det er oprørende, at Loven bryder Staven
over Kupido, denne fyrige Svend:
Præsten er Bødlen og Ægteskabet Graven,
hvoraf han aldrig — aldrig rejser sig igen!

Før og nu.

Hun havde ham af Hjærtet saa inderlig kær,
— dog han holdt af hende usigelig mér!

Saa fik de af Kirken et skriftligt Bevis:
Som gifte at juble til Elskovens Pris!

Nu væmmes hun ved ham, saa tidt hun ham sér,
— dog han over hende usigelig mér!

Den skæbnesvangre Rus.

Elskov, en Rus,
der i Blodet flammer,
— har Ægteskabet
til Katzenjammer.

I Kupidos

Lænker.

Motto: Sjung, min vigda älskarinna,
Ingen ringning mer oss når,
Sjung ännu, låt vinet rinna,
Nöjets timmar snart försvinna,
Nu är hela natten vår!

August Strindberg.

Kvinden, et lyrisk Digt.

Ja, disse Formers trylleriske Daaren,
hvor hvert et Led er et poetisk hele
af rytmiskrene Versefødder baaren,
er formfuldendt, selv i de mindste Dele.

Her Poesiens Poesi forkynder,
at Lynet funklede i Digteraanden,
da disse æter-rene Rytme-Ynder
Du plastisk mejslede med Mesterhaanden.

Nu grant jeg føler, alt hvad frem jeg bringer,
er kun en fuskeragtig Efteraben,
at hver Akkord, der fra min Lyre klinger,
er kun det matte Ekko af Din Skaben.

Min Jambe ej som disse Fødder daarer,
Trokæen kurrer ej saa øm og kælen,
Alverdens Versemaal ej lokker Taarer
saa sandru fra det inderste af Sjælen.

Ja, Digt! Du kun er værd at blive gransket,
— Din Tækst, ak! finder man nu sjælden mere!
I Tidens Løb den bleven er forvansket,
— nu er det kun Kopier, vi studere.

Skinnet bedrager.

(En Metarmofose.)

Den store Maler studser:
„Nej hvilket yppigt Billed'!
„Det er et ganske andet
„end det, som jeg har villet!"

„Er det en Afrodite!"
Hans Blod i Aaren stormer —
„Det er jo selve Venus'
„bedaarende Former!"

Han skotter til Modellen
bag Slørets gyldne Bølger,
som af det hvide Legem'
mér røber, end det dølger.

Lidt mér end just nødvendig
studerte han Modellen;
Saa grundig i Detaillen
fordybed' han sig sjælden.

Hæleri.

Min Frøken! ja, jeg vil det ikke dølge,
alt saare længe har jeg stærkt mistænkt Dem
for i en ubevogtet Stund at have
med Vold ind i mit Hjærtekammer trængt Dem.

Og Midlet har jeg ogsaa gennemskuet,
et Middel, der maa altid sikkert virke:
De har benyttet alle Kvindens Ynders
for Dem alene patenterte Dirke.

Juridisk-gyldige Beviser fattes —
Jeg ellers Dem i Fængsel vilde sende —
En Daare den, der kalder Dem, min Frøken,
for hjærteløs — De har jo hele tvende!

Kan jeg for Tyveri Dem ikke dømme,
for Hæleri jeg kan — De slipper ikke!
Med Ed jeg dyrt og hellig kan bevidne,
at tusinder har laant Dem stjaalne Blikke!

I Spejlglassalen.

Salonens Gulv var kun én Spejlglasflade,
for Folk i Herreklæder ikkun egnet,
men da i Slottet vi holdt Promenade,
Du havde ej dets Underkraft beregnet.

Mens Du betragter Loftets Billedværker,
bedaaret sér jeg ned paa Gulvets Blankhed:
O, alle Guder! Uden Du det mærker,
jeg sér Dig omvendt i Din fulde Rankhed.

Din luftiglette Vaardragt dølger ikke,
og hver Bevægelse, Du gør, forkynder
— hvad ellers skjules for profane Blikke —
de halvtilslørte marmorhvide Ynder.

I Elskovens Brændinger.

Jeg aabned' Døren — Himmel! O! jeg saa'
et Skue, selv guddommeligt for Guder:
Paa Ottomanen Edith yndig laa
med Kinden paa de fløjelsbløde Puder.

Berust af Synet jeg tilbage veg,
dér laa hun, endnu i sit Balkostume,
hvortra dæmonisk-lokkende der steg
en Sind-og-Sans-berusende Parfume.

End var det Nat; kun Maanens Flimmerhav
flød drømmerisk paa Gulvet, mystisk plettet
af Drapperiets røde Skær, der gav
en tryllerisk Belysning Kabinettet.

Paa Drømmevinger hendes Sjæl sig svang;
den hvide Jomfrubarm, der yppig svulmed',
den drog mig til sig som Sirenesang,
sødt røbende den Ild, der inderst ulmed'.

Hvor hviled' lokkende ej hvert et Lem:
ti Silkedragten, hvori hun var hyllet,
bedaarende af Kniplingsbølger frem
for Maanens Lys en Junos Former trylled'!

Den hvide Strømpe pressede sig tæt
om Benets Muskler, svulmende saa plastisk
— Antike Former i et Maskenæt
af Silke glat den favnede elastisk.

Saa daarende Violens Toner lød,
en Trolddom til det skønne Syn mig lænked',
vildt rased' i mit Blod en sælsom Glød,
mens Maanens Lys sig over Edith sænked'!

En Hexesabbat.

Donna Isabella hviler
døsig i Kioskens Gynge;
kælent sig om Barmens Fylde
Orientens Perler slynge.

Smægtende den skønne Donna
bader sig i Solens Straaler;
kun Fontænens Plasken høres
i de røde Jaspisskaaler.

Hvilende paa Marmorsøjler
Loftets Mosaik sig hvælver.
— Paa det blomsterstrø'de Tæppe
ligger Ali — angst han skælver.

Til sin Herskerindes Fødder
Blikket vellyst-graadigt skotter,
til de yppig-skønne Former,
der saa pirrende sig blotter.

Hun har gennemskuet Slaven
med de fyldig-røde Læber,
med en Sanseglød i Øjet,
han forgæves dølge stræber.

Sé hvor lokkende hun smiler!
hendes Læber er to Druer,
kun en Sydens Sol kan modne,
formede som Amorsbuer.

I det drømmerige Øjes
Dyb en sælsom Glød der ulmer,
der faar Blodet til at syde
— yppig hendes Barm den svulmer. —

Hun, den perlesmykte Donna,
saa dæmonisk i sin Ynde,
i den arme, usle Slave
grumt har vakt en Vellystbrynde.

Hun har mærket, hvilken Trolddom
Foden over Slaven øver,
sér, hvordan den mér og mére
rént Besindelsen ham røver.

„Ali!“ læsper mat den skønne,
„Solen altfor hæftig gløder,
„Ali! kom, lad Viften bringe
„Kølighed til mine Fødder.“

Vellystdrukken han sig krymper;
ti med hvert Sekund, der iler,
mér og mér af Benets Fylde
blottet for hans Øje hviler.

Skælvende han Viften taber,
rasende hans Blod det gløder,
alt han glemmer — kun ej hende,
blodsprængt Øje Øje møder.

Som en Tiger han sig styrter
over Benet, vildt det knuger
— til de skønne Formers Svulmen
Alis Læber fast sig suger.

Tschui! Da hviner det i Luften,
Ridepisken snærter blodig
Alis muskuløse Lemmer
dirrende af Vellyst graadig.

Epilog.

Her har I dem, alle mine raske Fyre
— Ungerne skal ud at sé sig lidt om,
Fanden maa vide hvorhen de styre,
men alle Veje, de føre jo til Rom,
og kommer ogsaa nogle lidt galt afsted,
saa kommer de andre vel des bedre med.

Pudset og pyntet har jeg ikke de smaa,
Fanden skal være saa slikket og kæmmet,
paa egne Bén skal Gutterne staa,

det har jeg lært dem i Hjemmet,
og bruger de stundom lidt store Ord,
de siger ikke mér, end de virkelig tror.

Med høflige Manchetter, elegant og flot,
Dukker, der nikker og nejer?
Nej, pyt! De er opdraget alt for godt
til at gøre saadan no'ne Abekattestreger.
De siger, hvad de mener er det sande
og rette,
selv om det strider mod Alverdens
Etikette.

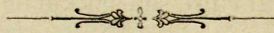

Indhold.

Sprængte Lænker: Pag.

Ouverture 3
Prolog 4
Vore Aner 5
Jacta est alea! 7
Der kommer en Dag — 9
Fattigmands Vise 10
Enten-Eller 12
En Bøn 14
Kong „Hensyn“ 15
Hs. Majestæt Kongen paa Kylam — 18
Den faldefærdige Bygning 20
Frihedens Adepter. 23
Det er smukt nok — 25
Kulturens Velsignelse 27
?! 31
Livet 33
Bekendelse 34

Kupido i Lænker:

Pag.

Drømmen 41
For silde! 43
Elskov og Ægteskab I.-II. 64
Før og nu 68
Den skæbnesvangre Rus 69

I Kupidos Lænker.

Kvinden, et lyrisk Digt 75
Skinnet bedrager 77
Hæleri 79
I Spejlglassalen 81
I Elskovens Brændinger 82
En Hexesabbat. 84
Epilog 88

Trykt hos I. Henriksen, København.

books2ebooks.eu

Læs mere om projektet på:

www.kb.dk/EOD
www.books2ebooks.eu

Om EOD-projektet

"eBooks on Demand" (EOD) – på dansk "eBøger on Demand" – er et europæisk samarbejdsprojektet, der blev indledt i 2006. Det omfatter 14 national- og universitetsbiblioteker fra hele Europa og finansieringen sker bl.a. via EU.

Projekt har gjort det muligt for brugere af Det Kongelige Bibliotek at bestille ældre bøger som eBøger på nettet via REX. På længere sigt vil brugere på denne måde få adgang til millioner af bøger på nettet fra europæiske biblioteker leveret i digital form som søgbare PDF-filer -såkaldte eBøger.

eBøger fra dit bibliotek via

eBooks on Demand

digitaliseret via

Det Kongelige Bibliotek